

АНТИНОМИИТЕ НА КУЛТУРАТА

Книгата на Сава Сивриев "MITOS I TEXNE. Опит върху българската литература от миналия век". ИК "Александър Панов", С., 1999г., не е "опитване", а действително натрупан опит. Тя излиза четири години след "ЧУДЕСНОТО РАЖДАНЕ. Работи по литературна история". "Аксиос", Ш., 1995г. - първата му книга с литературноисторически изследвания.

Между двете книги има очевидна връзка. Общото им "сечение" е проблематиката на Българското възраждане, но по-точно е да се каже **семиотиката на културните преходи**. Ако първата му книга сега изглежда повече на "съ-борна", втората е избор и съсредоточаване. Това, което в първата прилича повече на открояване на литературното явление, във втората кристализира като логически феномен. Принципно логичното мислене върху литературната материя, в "MITOS I TEXNE" превръща самата литературна материя в цялостен текст, подчинен на ясни каузални връзки, а коментарът му води непрекъснато към **"определени логически заключения"** – "стратегема" на изследователя, която забелязваме още в предисловието.

Предизвикателствата на "MITOS I TEXNE":

Реконструкцията на един наситен, да го кажем макротекст на възрожденската книжнина, който разширява **литературноисторическата очевидност** в собствения смисъл на думата (практически изглежда напълно просто: всеки може да прочете като роман описа на Маньо Стоянов на възрожденската книжнина). Но това е само едната страна на извършената работа - по-важно е, че реалната конфигурация на културното поле създава възможност не за очертаване на върхове, а на **културни антиномии**. Последното забелязване е ключът към осмисляне на **дълбинните пораждателни структури на културата** - теоретичната цел на книгата.

Теоретизирането именно от гледна точка на **очевидностите** ("Две са очевидните неща." – началото на книгата), **подкопава аксиоми в литературноисторическото ни мислене**: "Това, историята на средновековието да свършва с Паисий и оттам да започва другото, новото литературно мислене и литература, въобще е представа на по-сетнешното литературознание. Тази представа в някои отношения може да бъде видяна и като принуда над литературния и книжовния материал." (с.15). Последователното прехождане от Стара към Възрожденска и от Възрожденска към Нова българска литература е моделиране, даже метафоризиране на литературния процес, но не би могло да обясни механизмите му. Ще вметнем, че **граденето на "възможните светове на историята" чрез текстове** (проблем, специално анализиран от автора) се оказва универсално работещо в културата - в случая и на металитературно равнище.

Българската литература от миналия век е многопластово книжовно поле, където изследването на съжителството на текстовете от различни културни знакови системи (средновековната, фолклорната, възрожденската, модерната) и тяхната функционална промяна заедно с промяната на социокултурната ситуация се

оказва много по-важно за граденето на културните парадигми, отколкото еволюционистското им подреждане.

Книгата на Сава Сивриев показва, че това, което в културата изглежда като антиномийно: сакрално и светско, новомитично и фикционално, "високо" и "ниско", органично и неорганично, центростремително и центробежно, или "билингвистично" при срещата му в творчеството на отделен автор, открива пътя към нейната феноменологична същност. И че преди да бъде решен голямият антиномичен въпрос на българската култура в края на XIX век - MITOS или TEXNE (МИТЪТ или ИЗКУСТВОТО), трябва първо да бъде разгледан като MITOS и TEXNE.

Светлана Стойчева